

מקדש במלואה מלואה להוצאה או לאו להוצאה ניתנה

איתא במס' קידושין (מז) אמר רב המקדש במלואה אינה מקודשת, מלואה להוצאה ניתנה. ונראית שקידשה עם עצם הלוואה. ומה שמקדשה בהגנת מלואה כבר הביאה הש"ס לעיל דף ו ע"ב.

ופירושי מלואה להוצאה ניתנה אינה מקודשת «אפילו ישנה בעין» — «הלווה רשאי להוציאה בהוצאה ואיןו חייב להעמידה בעיסקה שתהא מצויה בכל עת שיתגעו וכיוון להוצאה ניתנה הויא לה כי דידה ולא חייב לה מידיה... עכ"ל.

ונראית מירושי שאפילו אם המועות בעין והיתי אומר שיכולים לקדש אשא במעטות אלו שהרי אולי פקדון הם נחובים כל זמן שהם עדין בידו קמ"ל שתיקף הם נחובים בתרות «הלוואה» — ככלומר כאשר הם כבר כלו. ורצה הש"ס לטלות דין של רב בחלוקת תנאים — וזהאה אותו ר' נחמן.

אח"כ הקשה הגمرا מברייתא, דמחולקת רבנן ור' שמעון בן אלעזר (תוספתא ריש פ"ג דקידושין) — «מקדש במלואה ע"פ שנשתיר הימנה שווה פרוטה אינה מקודשת, ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מלואה הרוי היא בפקdon — במאי קמייפרגי», ופרש"י — «אי בהוצאה ניתנה פלייגי סוף סוף כתנאי אמרות רב לשמעתיה» — עכ"ל.

ותירץ הגمرا — לפי פריש"י — שבאמת כ"ע סובר מלוא להוצאה ניתנה — כדאמר רב — אלא השאלה היא אמתי מתי מתחיל שם «הלוואה» על המועות שנלוו — לרבות מיד שם הלוואה חל עליהם ולפיכך אפילו מולם בעין איתן יכול לקדש אשא עמם, ולרשב"א לאחר שהוא יכול לחזור כל זמן שהם בעין, ולפיכך כל זמן שהם בעין לא תל עלייהם שם הלוואה עדין — ומחלוקת זו תלויה בשאלת אחרת — דהיינו אם יכול לחזור על ההלוואה — ולכך איןו

נראה שלו אם המלה יכול עדין לחזור עליון, ורבנן מאחר שאינו יכול לחזור על הלוואה תיכף אחר שנთן המעות לולה, ולכן נראה מלוה משעה ראשונה, וממילא אין יכול לקדש בו האשת שהרוי מלוה לאו להוצאה ניתנה.

היווצה לנו מדברי רש"י בפירוש הסוגיא הניל, ששתי שאלות כאן — אחת אם מלוה להוצאה ניתגה, זבזה כ"ע סוברים הדבר שמלוה להוצאה ניתגה שנית — מאימת מהחילה שם הלוואה — לרבען משעה ראשונה לרשב"א משעה שהתחילה להוציא המעות.

אלא לפיה קשים דברי רש"י בתחילת הסוגיא שפירש דברי רב מלוה להוצאה ניתגה — פירש"י "אפילו ישנה בעין" — והנה צטנו דברי רש"י שם כל המעות בעין הוא מחלוקת רבנן ורשב"א אם נראה כבר "מלוה" או לאו — ולמה תפס פירוש בדברי רב שקיי רק כרבנן ולא ככ"ע? היה לו לפרש דברי רב ביותר פשיטות — מקדש במלוה אינה מקודשת דהיינו שהתחילה להוציא מועות הלוואה שאו אי אפשר לחזור על הלוואה וזה לכ"ע נראה המעות אלו הלוואה — וזה לכ"ע מלוה להוצאה ניתגה.

אבל באמת אין זה קשה כי שהרוי אולי רשאי בס"ד דגמרא עדין לא פירש הגמרא שיש לחלק דין מלוה כוה — ועוד מאחר שאנו קיימא לנו כרבנן, ולכן אפילו אם כל המעות בעין — מאחר שאינו יכול לחזור בו — וזה הוא פירש דברי רב אליבא דמסקנא — שאפילו כלו בעין — זה נראה מלוה — וממילא אינו יכול לקדש אשא עמו — שהרי לאו להוצאה ניתגה.

ב

הרשב"א בפירוש לסוגיא לומד שר' שמעון בן אלעזר ורבנן באמת חולקים אם מלוה להוצאה ניתגה אפילו אם המלה יכולה בעין. ומماחר שרבען סוברים שמלוה לאו להוצאה ניתגה — ורב דאמר כרבנן — אז לא חש אפילו אם דבריו הם נגד ר' שמעון בן אלעזר.

אלא לפיה הרשב"א קצת תימא, שכן כבר מצא מקור לשאלתם, לימה כתנאי אמר רב, וכאנ הרוי מחלוקת תנאים, א"כ מה הרעילו בשאלתם לימה כתנאי אחר זה, כבר מצאו מחלוקת תנאים, ובכל זאת מאחר רב כרבנן לא קשה מיידי, מה רצוי להשיג באוקימנות אחרות של לימה כתנאי?

ג

שיטת הרמב"ם בסוגיא — נשתדל לברר דעתו אם מלאה להוצאה ניתנה אם לאו.

בתחילה נעיין בהלכות אישות פ"ה הל' י"ג — «המקדש במלואה אפילו הייתה בשטר אינה מקודשת, כיצד כגון שהיה לו אצל חוב דינר ואמר לה הרי את מקודשת לי בדין שיש לי בידך אינה מקודשת מפני שהמלואה להוצאה ניתנה ואין כאן שום דבר קיים ליהנות בו מעתה שכבר הוצאה אותו דין ועbara הנאתו» עכ"ל.

נראת ברור שהוא פוסק מלאה להוצאה ניתנה, שהרי הוא אמר זה בפירוש, אבל אם כך דעתו, למה צריך תוספת ביאור — «ואין כאן שום דבר קיים ליהנות בו מעתה שכבר הוצאה אותו דין ועbara הנאתו».

נראת לבארה כוונתו, אם כבר הוצאה ההלוואה — אבל לפי זה אם המעות עדין בעין הם, הייתה שפיר מקודשת — א"כ נראת שמלואה לאו להוצאה ניתנה ורק לאחר שהוציאם איןו יכול עוד לקדש האשה עם ההלוואה אבל בכלל זאת לית לנו בירור עדין בדעתו — בפ"ז הל' מלאה ולוה הל' י"ב מביא הרמב"ם דין הלוואת אשא נשואה — «האשה שלוחתה בשטר או ערבה בשטר ונשאת חייבת לשלם אחר שנשאת, ואם הייתה מלאה על פה אינה משלם עד שתתגרש או שתתאלמן שרשות בעל כרשות לוקח הוא כמו שביארנו בכמה מקומות, ואם היו אותן מעות ההלוואה עצמן קיימים יחוירו אותן למלאה».

ובפירוש חילוקו של הרמב"ם כבר הביא המגיד משנה מקור לדין זה בדברי ר' שרירא ורב Hai גאון — «שהאשה שלוחתה או קבלה בפקודן או גולה או גנבה אם הוא מצוי בידה משלם ואיןבעל לעכב ואם כבר עבד הרי הוא בדיון חבות, וכן נראה מדברי רביינו ז"ל (הרמב"ם) שכתב לפניו — ודבריהם צל"ע בלotta — לפי שי"ל שכיוון שלמה להוצאה ניתנה תיקף שלוחתה זכה בה בעל לאכילת פירות אבל בפקודן וגול וגניבת פשוט הוא דכל היכא דאיתנהו ברשותה דMRIHYO איתנהו» עכ"ל.

אבל בכלל זאת נראה שהרב המגיד הבין שהרמב"ם סובר מלאה לאו להוצאה ניתנה

יש עוד מקור אחד בדין דין שהראה לי ראש הכהן הרב ר' אהרון ליכטנשטיין שליט"א — והוא בהל' מכירה פ"ז הל' ד' — "מי שהיה לו חוב אצל חבריו ואמר לו מכור לי חבית של יין בחוב שיש לי אצלך ורצה המוכר — הרי זה כמו שנתן הדמים עתה וכל החומר בו מקבל מי שפרע, לפיכך אם מכר לו קרקע בחתבו אין אחד מהן יוכל לתזרור בו וاع"פ שאין מעות המלאה מצויות בשעת המכרכ" עכ"ל.

וכאן הביא הרמב"ם הדין שיכולים לשלם بعد מטלטלים בחובות [אלא שטעון משיכה] אבל כבר נתחייב "מי שפרע" ע"י פרעון בחובותיו.

ור' אהרון טען — אם מלואה להוצאה ניתנה או אין שום חילוק אם המעות עדין הן בעין או כבר המציאו אותן — אלא שכון פסק הרמב"ם שיכול לשלםبعد מטלטלים עם חובות הלוואה — או למה דיבק הרמב"ם "ואע"פ שאין המעות בעין".

אלא נראה שכונתו הייתה לברר לנו שלא נטעה בគונתו, שאנו יכולים להסביר דבריו באופן שהמעות עדין בעין ומלהות לאו להוצאה ניתנה, ולכן יש כאן המעות עדין, ולכן שייך להתחייב "מי שפרע" על יديיה. אבל אם כבר המציאו אותן, ואינם בידו עוד, הינו סבורים לומר שאינו חייב אפילו "מי שפרע" אם חוזר — ולכן חידש הרמב"ם שאפילו בחוב גרידא יכול להתחייב "במי שפרע".

אבל אם נאמר שמלואה להוצאה ניתנה, או אפילו בזמן שם בעין נחשבים כאילו כבר המציאו אותן, ונחשבים כחוב גרידא א"כ למה דיבק הרמב"ם להזהיר אותו אפילו באופן שאין מעות הלוואה נמצאים בעין.

ונראה ששתי הלואות נאמרו אכן:

א. — אם המעות עדין בעין, עשה קניין דמים "בכסף" קניין — (אלא שמדובר אין קניין מעות חל במטלטלים אלא "למי שפרע").

ב. — אם כבר הוציא המעות, או עשה קניין "למי שפרע" ע"י כסף של שיעבוד שהרי בודאי יכול לפרט חובתו עם מעות אלו אפילו אינם בעין, שהרי רק לקניין כסף צרייך מעות בעין, משא"כ לחיזוב "מי שפרע" צרייך רק העברת דמים אחד לחבריו — ובודאי אפילו העברת מעות חוב, בכלל זאת השני קיבל שוויות לחבריו, אף אם אינם מעות בעין.

חידון זה נמצא ברמב"ם בפ"ה הל' מכירה הל' ד' – «אבל אם היה חוב לו שלא מחייב המכר ואמר לו מכור לי מטלטליין בחוב שיש לי אצילך ורצו שניהם, לא קנה עד שיגביה או ימושך דבר שאין דרכו להגביה או יקנה באחד מהדרכיהם שהמטלטליין נקנין בה» עכ"ל – והשיג הראב"ד שם ח"ל – «א"א ואפילו למי שפרע"ז עכ"ל – נראה כפי הבנת הראב"ד בדברי הרמב"ם, שהרמב"ם סובר שיש שם קניין למי שפרע, כמו שאומר בפירוש לקמן בפרק ז', תה נראה ברור שਮגוות חוב נקראים כסת' לגביהם קניין כסף.

היווצה לנו מכל דברינו שנראה לענ"ז – שהרמב"ם סובר באמת שמלה לאו להוצאה ניתנה אלא אם זה דעתו של הרמב"ם מאיין הוצאה דין זה ? הלא יש לנו סוגיא מפורשת בקידושין (מז). אמר רב, המקדש במלוה אינה מקודשת מלוה להוצאה ניתנה" – ורצה הגمرا לחולות מימרא זו בחלוקת תנאים – ולסוף סוגיא ארוכה לא הצלחת הגمرا – ולכואורה נראה דלית מאן דפליג על מימרא דרב. וא"כ קשה מאד לומר שהרמב"ם פסק נגד הגمرا בלי שום סיום אחר.

אבל לפ"ז עניות דעתך יש דרך אחר בפירוש אותה סוגיא עצמה – ובאופן זה נראה מקור לדיננו של הרמב"ם.

כשציטט הגمرا מימרא דרב – «המקדש במלוה אינה מקודשת, מלוה להוצאה ניתנה» – באמת הבין הגمرا דברים ממשמעם – דהיינו שרב סובר מלוה להוצאה ניתנה.

אבל מיד הביא הגمرا מחלוקת שנייה בעניין הלוואה – "...האומר לאשה התקדשי לי... במלוה אעפ' שנשתיר הימנו שווה פרוטה אינה מקודשת, ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר"מ מלוה הרי היא כפקוזן" – (זהי הගירסה אחר משא ומתן בגمرا)... אמר רבה אשכחינו לרבנן בבני רב דיתבי וקאמר כי במלוה ברשות בעליים לחזרה קמפלגי... ופירש"י שם "עללים להוצאה ניתנה דברי הכל, ואם שלח בת יד להוציא ממנה שווה פרוטה הרי החזיק בהם ואין הבעלים יכולים לחזור והויא ליה מלוה ואיןה מקודשת ואפילו רובה בעין, והבא בשלא הוציא ממנה כלום. ולהבי אמר ר"ש בן אלעזר מקודשת דקטר מלוה שהיא יכולה בעין ברשות בעליים היא לחזרה אם בא מלוה לחזרה בו ולחובעה חזר הילכך השتا הוא דيهבת ניהליה". עכ"ל רשי – נראה מפירושו, ברור שכון נהפק הסברא – וכ"ע סוברים מלוה לאו להוצאה ניתנה – ודוקא אם התחלפו להוציא המגוות או נתחלפו המגוות מתורת פקוזן

لتורת הלוואה — ואז כמשנתנו המעות להלוואה או נתונים הם להוצאה. ומה שת"ק סובר שאפילו בלי שום הרוצה כבר אין יכול לקדש אשה עמהם — זה מפני סבה אחרונה — והוא מפני שאין יכול לחזור מאותו הלוואה, וא"כ מעות הללו ניתנו לולה שהוא יעשה כל מה שלבו חפץ, אבל ע"פ דין כל זמן שלא נשתמשו עמם, עדין הם ברשות המלאה, ובתורת פקדון הם נחשיים, וא"כ במה נחלקו ת"ק ורש"ב אלעזר ? הלא ידוע שבקידושין לא די לנו שהאשה מקבלת כתף אלא שהיא צריכה לקבלת איזה הנאה שבלי קידושין אלו לא היה בא לידי — אלא הת"ק סובר מאחר שהמלאה נתן מעות הלוואה לולה אין יכול לחזור בו, ובכח מעות אלו הם "שללה" לעשות מה שלבה חפץ, וא"כ סובר הת"ק שאין יכול לקדש אשה עמם — משא"כ רשב"א סובר שיכول לחזור על הלוואה, וכל זמן שלא הוציאה עדין המעות, אינה בטוחה האשה שमעות אלו ישארו בידיה, ולכון בשעה שהוא מקדש אותה עמם, עכשו אין יכול לתפוס אותן מידת, ולכון בא לה איזה הנאה חדשה ולכון שפיר היא מקודשת.

ובאמת זה כבר פירש תוס' — שהקשה עדין צריכים לומר שמיידא דרב תלוי בחלוקת ת"ק ורשב"א — ותירץ התוס' שרב סובר שרשב"א סובר אינה מקודשת רק אם התחילה להוציא המעות, ואו נקבע במעטות "תורת הלוואה" ומה שנאמר שם אפילו גשתיר שם שווה פרוטה, עדין פקדון ניגזה, דהיינו מעות המלאה — ותירץ תוס' שלא הוצאה הלוואה אלא שנגנבו או נאבדו.

ומתו"ס נראה ברור שיש אפשרות לקדש אשה במעטות הלוואה, אפילו אליו בא דרבה — איך זה אפשר ? הלא הוא אמר במלים פשוטות מלאה להוצאה ניתנה !

ולכון צריכים לחזור ולפרש דבריו אליו דמסנא וגילוי מילתא מחלוקת רשב"א וחכמים הדיבינו מלות — כל זמן שהוא בעין, לאו להוצאה ניתנה דהיינו שיש עליהם תורה פקדון, או מדוע אין האשה מקודשת ? ותירוץ מאחר שאנו קיימא לנו בחכמים שאין המלאה יכול לחזור בו, או אפילו אם יקדש האשה במעטות הלוואה אינה מקבלת שום חידוש הנאה — ובלי זה אינה מתקדשת.

זה כזונה האמיתית במירא דרב — המקדש במלות אינה מקודשת, מלאה להוצאה ניתנה — לא במושג "הטכני" — אלא שמעטות אלו נתונים לולה לעשות מה שלבו חפץ ולהוציאם בכל עת שירצה, ואין המלאה יכול לחזור בה ולכון אינה מקודשת, שכל הנאת מועת אלו כבר בא לו לולה.

ולפי הסבר זה ניהא גם סיפא דבריתא ראשונה «ושוין במכר שזה קני». באמת מלאה לאו להוצאה ניתנה וכל זמן שהוא בעין הם תורה פקדון, ולמכר צריך רק מעות הלוות, ואיןו תלוי בחידוש הנאה, אבל בקידושין הוא מהלוקת תנאים, אם יכול לחזור הוא מקודשת, שעל ידי קידושין, שב אינו יכול לחזור על ההלוואה, ויש לאשה אותה הנאה שנתחדשה ע"י הקידושין, משא"ב התנא קמא סובר שאינו יכול לחזור, ולכון אפילו אם המעות נחשבים מעות המלאה — וכפקדונו — בכל זאת אינו נותן שום הנאה חדשה לולה בשעה שהוא מקדשה ולכון אינה מקודשת.

וממילא נמצא המקור לדינו של הרמב"ם באותו ברייתא גופא — ועכשו נתפרש כל הבריתא אליו דמסקנא, יוכל להסבירו באמת שמלות לאו להוצאה ניתנה, — אלא שלא להבין דברי רב בפשטות כמשמעותם.

